

Το Άγιον Όρος στους χάρτες των αιώνων

Οι “εικόνες” για και από το Άγιον Όρος που κυκλοφορούν ευρύτατα και έρχονται άμεσα στη μνήμη μας, τη συλλογική ή την ατομικά επεξεργασμένη, σχεδόν ως οικείες πλέον εικόνες, είναι συνήθως εκείνες είτε της βυζαντινής και της ύστερης εικονογραφικής χριστιανικής παράδοσης, είτε των φωτογραφικών απεικονίσεων του ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή των στιγμών του μοναχικού βίου των αγιορειτών, είτε των παγκόσμια μοναδικών αρχιτεκτονημάτων των Ιερών Μονών.

Αντίθετα, εκείνες οι θεμελιώδεις “εικόνες” του γεωγραφικού χώρου, που στην ιστορία του παγκόσμιου πολιτισμού είναι γνωστές ως “χάρτες”, αν και πολύτιμες, αποτελούν αναφορικά με το Άγιον Όρος ένα σχεδόν άγνωστο απόθεμα κληρονομιάς και πλούτου, το οποίο αξίζει να συλλεχθεί, να τεκμηριωθεί και να αναδειχθεί στο ευρύ κοινό, ως ένα ουσιώδες συμπλήρωμα των απεικονίσεων του χώρου στο οποίο εξελίχθηκε ιστορικά το όλον αγιορειτικό θαύμα.

“άθω όρος”. Η απεικόνιση στο χειρόγραφο βατοπεδινό κώδικα, το παλαιότερο σωζόμενο, 13ος - 14ος αιώνας.

Το έργο αυτό, της συλλογής, τεκμηρίωσης και ανάδειξης του διαχρονικού ιστορικού χαρτογραφικού πλούτου με απεικονίσεις του Αγίου Όρους και της ζωτικής γεωγραφικής του περιοχής, νησιωτικής και ηπειρωτικής, ανέλαβε να διακονήσει η *Αγιορειτική Χαρτοθήκη*, με κύριο εμπνευστή και εμπυχωτή τον Ιερομόναχο Ιουστίνο Σιμωνοπετρίτη, με ζήλο και αφοσίωση αλλά και την αίσθηση του επιστημονικού, που απαιτούν η χαρτογραφία και οι χάρτες, όσο κι αν αυτοί φαίνονται για τους απροετοίμαστους ως «ζωγραφιές»! Χωρίς βέβαια το τελευταίο να στερεί κάτι από την εικαστική αξία τους.

Η Αγιορειτική Χαρτοθήκη, με ψυχή τον πατέρα Ιουστίνο, για σχεδόν δέκα χρόνια εργάζεται για τη διά-

δοση αυτού του μικρού χαρτογραφικού θησαυρού που αποτελούν οι χάρτες του Αγίου Όρους, μια εργασία που οδήγησε το 2002 στην έκδοση του πρώτου βιβλίου που αφιερώνεται στη χαρτογραφία και τους χάρτες του Αγίου Όρους με τίτλο *Όρους Άθω γης και θαλάσσης περίμετρον, χαρτών μεταμορφώσεις*, από το τότε Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς – Εθνική Χαρτοθήκη, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

Λεπτομέρεια της σύνθεσης του εξωφύλλου της πρώτης έκδοσης (2002) για τη χαρτογραφία του Αγίου Όρους “Όρους Άθω γης και θαλάσσης περίμετρον, χαρτών μεταμορφώσεις”.

Εκθέσεις, που συνόδευαν το βιβλίο αυτό, μαζί με μια σύντομη παράγωγη έκδοση στα ελληνικά, αγγλικά και σερβικά, έγιναν το 2002 στο Δημαρχείο του Βελιγραδίου, το 2005 στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης και το 2006 στο Μουσείο Τέχνης του Ελσίνκι, πριν τη νέα έκθεση του 2010 στην Κοζάνη.

Γενική άποψη της πρώτης έκθεσης των χαρτών της Αγιορειτικής Χαρτοθήκης στο εξωτερικό: Δημαρχείο του Βελιγραδίου, 2002.

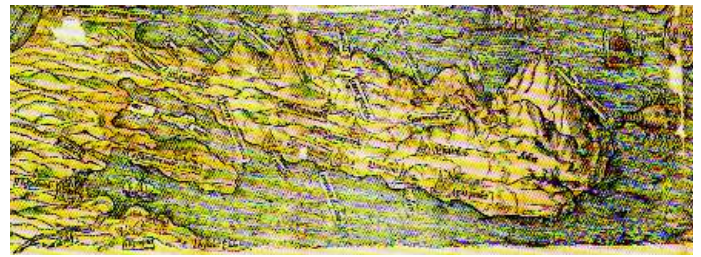
Δημοτική Χαρτοθήκη Κοζάνης [Αρχοντικό Λασσάνη]

ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ / ΚΟΒΕΝΤΑΡΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΖΑΝΗΣ / ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ: Προγραμματική Συνεργασία 2008-2010 “Οργάνωση και Ανάδειξη Δημοτικής Χαρτοθήκης Κοζάνης”. Έκθεση χαρτών “Το Άγιον Όρος στους χάρτες των αιώνων”, 20 Μαρτίου - 9 Μαΐου 2010.

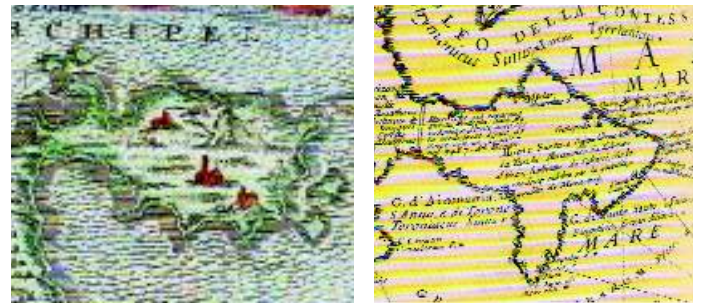

Το Όρος στο νησολόγιο του Bordone, 1528.

Το όρος σε λεπτομέρεια χάρτη του Bellon, 1588.

Το Άγιον Όρος στους χάρτες των αιώνων είναι ο τίτλος της νέας περιοδικής έκθεσης στην Κοζάνη, στο Αρχοντικό Λασσάνη, με χάρτες του Άθω, η οποία παράλληλα με τη μόνιμη έκθεση της Χάρτας του Ρήγα Βελεστινλή, των χαρτών του Άνθιμου Γαζή (ο Πίναξ και ο Άτλας) και των γεωγραφικών εκδόσεων του 18ου και 19ου αιώνα της Κοβενταρείου Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης, θα καλύψει την πασχαλινή περίοδο του 2010. Οργανώνεται από τη Δημοτική Χαρτοθήκη Κοζάνης, σε συνεργασία με

Το Όρος κατά Mallet (1683) και κατά Coronelli (1689-1697).

Το Όρος στη Χάρτα του Ρήγα (1797), με τον Άθω ως δίκωρφο.

Ελλάδας του Άνθιμου Γαζή, αλλά και από τους χάρτες τις νέας επιστημονικής περιόδου της χαρτογραφίας, φαίνεται ανάγλυφα η ανάδειξη της “νήσου” του Αγίου Όρους στην ιστορία των χαρτών, καθώς και κάθε είδους

Απεικόνιση των αναγλύφων όψων του Όρους της ρωσικής εικονογραφικής παράδοσης (19ος αι.).

την Αγιορειτική Χαρτοθήκη και με την υποστήριξη του τοπικού Δήμου και της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, στο πλαίσιο του προγράμματος “Οργάνωση και ανάδειξη της Δημοτικής Χαρτοθήκης Κοζάνης” που συντονίζει από το 2008 ερευνητική ομάδα του ΑΠΘ.

Η έκθεση της Κοζάνης περιλαμβάνει επιλεγμένους χάρτες και χαρτογραφήματα του Αγίου Όρους που καλύπτουν πέντε αιώνες χαρτογραφίας από τις αρχές του 15ου μέχρι και τον 19ο αιώνα, αντιπροσωπευτικούς όλων των μεγάλων ευρωπαϊκών σχολών της χαρτογραφίας. Από τις νησολογικές απεικονίσεις στις οποίες η ιερά χερσόνησος λογίζεται ως “νήσος”, μέχρι τους σπουδαιότερους χαρτογραφικούς μετασχηματισμούς της Γεωγραφίας του Πτολεμαίου, από τους αναγεννησιακούς χάρτες μέχρι τους χάρτες που συνόδευαν κείμενα φυσιογνωστικού, αρχαιογνωστικού ή περιηγητικού χαρακτήρα, από τη Χάρτα του Ρήγα Βελεστινλή και τον χάρτη της

ενδιαφέρον που επιδεικνύουν γι’ αυτό οι μεγάλες δυτικές χαρτογραφικές σχολές και όχι μόνον. Την έκθεση συμπληρώνουν ρωσικής προέλευσης χάρτες, σπάνιες τοπογραφικές πινακίδες ιερών μονών και παλιές και σύγχρονες κατακόρυφες όψεις του αναγλύφου της χερσονήσου από το επίπεδο της θάλασσας.

Συνεργασία: Αγιορειτική Χαρτοθήκη.

Υποστήριξη: Ιερομόναχος Ιουστίνος Σιμωνοπετρίτης.

Οργάνωση:

Δήμος Κοζάνης (Λάζαρος Μαλούτας, Δήμαρχος / Βασίλης Κορκάς, Υπευθ. Προγράμματος). Κοβενταρείος Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης (Μάρκος Φλώρος, Πρόεδρος / Ιωάννα Στεργιοπούλου, Υπευθ. Προγράμματος). Τεχνική Υπηρεσία Δήμου Κοζάνης (Θεόδωρος Βασδαρης, Αντιδήμαρχος / Γιώργος Μπιλιώνης, Δ/ντης Τεχν. Υπηρεσιών).

Επιστημονική συνδρομή: Χρυσούλα Μπούτουρα, Καθηγήτρια ΑΠΘ.

Επιμέλεια έκθεσης:

Νόπη Πλούτογλου / Μαρία Παζαρή / Αγγελική Τσορλίνη, Υποψ. Δρ. ΑΠΘ.

Κείμενο / Συντονισμός

Ευάγγελος Λιβιεράτος, Καθηγητής ΑΠΘ / Επιστημονικός υπεύθυνος.

Δημοτική Χαρτοθήκη Κοζάνης

<http://cartography.web.auth.gr/Kozani>

